

Enhed
Handicap

Sagsbehandler
Laura Brogaard Poulsen

Koordineret med
SUM og TBBM

Sagsnr.
2018 - 4775

Doknr.
622806

Dato
15-11-2018

Notat om lovforslag om ændring af lov om social service, lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, lov om tilkøb af socialpædagogisk ledsagelse under ferie, lov om almene boliger m.v. og lov om leje af almene boliger (Ændrede regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne samt indførelse af mulighed for målretning af botilbud til unge og kommunal dækning af skader forvoldt af lejere i almene boliger)

Baggrund

Den 31. august 2018 blev der indgået to aftaler mellem regeringen (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti), Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Alternativet, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti. Den ene aftale vedrører revision af reglerne om magtanvendelse på handicapområdet samt indførelse af mulighed for målretning af botilbud til unge og kommunal dækning af skader forvoldt af lejere i almene boliger. Den anden aftale vedrører revision af reglerne om magtanvendelse på demensområdet.

Forslagets hovedelementer

Lovforslaget består af 12 hovedelementer, der beskrives nærmere nedenfor:

- 1) Husorden
- 2) Magtanvendelsesreglernes formål
- 3) Fysisk guidning
- 4) Afværgenhjælp
- 5) Fastholdelse m.v.
- 6) Låsning og sikring af yderdøre og vinduer
- 7) Tryghedsskabende velfærdsteknologi
- 8) Kortvarig fastholdelse i personlige hygiejnesituationer
- 9) Registrering og indberetning
- 10) Klageadgang
- 11) Målretning af botilbud til unge
- 12) Kommunal dækning af skader forvoldt af lejere i almene boliger

1) Husorden (lovforslagets § 1, nr. 3)

Det foreslås, at det præciseres i serviceloven, at lederen af et bo- eller dagtilbud, der drives af regionen, kommunen eller af en privat leverandør, efter serviceloven kan fastsætte en vejledende husorden, der angiver de nærmere regler og retningslinjer for ophold i den del af bo- eller dagtilbuddet, som ikke er beboerens egen bolig. Beboerne og/eller deres pårørende vil skulle inddrages i udarbejdelsen af en sådan husorden.

Baggrund

Aftalepartierne er enige om, at magtanvendelsesreglerne skal gøres tydeligere, end de er i dag. Fastsættelse af husordener i bo- og dagtilbud for voksne efter serviceloven er i dag ureguleret, hvilket fører til, at der i nogle tilfælde fastsættes regler i husordener, som ikke er lovlige. En lovfæstelse af adgangen vil forebygge disse situationer. Præciseringen udspringer også af et ønske om, at magtanvendelsesreglerne skal tage hensyn til fællesskabet og de andre beboere i bo- og dagtilbuddet og til personalet. I den forbindelse er det vigtigt med et styrket fokus på kollektive rettigheder, fordi én persons rettigheder kan betyde en indskrænkning i en anden persons rettigheder. Det vurderes, at fastsættelse af vejledende husordener kan tilvejebringe dette styrkede fokus, og at sådanne husordener kan være med til at forebygge konflikter og behovet for magtanvendelse.

2) Magtanvendelsesreglernes formål (lovforslagets § 1, nr. 6)

Det foreslås, at det tilføjes til formålsbestemmelsen i servicelovens § 124, at anvendelse af magt og andre indgreb i selvbestemmelsesretten alene må ske for at sikre personens omsorg, værdighed og tryghed eller for at tilgodese hensynet til fællesskabet på bo- eller dagtilbuddet eller hensynet til andre.

Baggrund

Aftalepartierne er enige om, at formålet med magtanvendelsesreglerne skal gøres tydeligere, end det er i dag. Med tilføjelsen styrkes borgerens retssikkerhed, ligesom det tydeliggøres, at der i nogle situationer kan anvendes magt og andre indgreb i selvbestemmelsesretten af hensyn til fællesskabet på bo- eller dagtilbuddet og af hensyn til andre.

3) Fysisk guidning (lovforslagets § 1, nr. 10)

Det foreslås, at der etableres lovhjemmel til, at personalet kan anvende fysisk guidning af personer som led i omsorgen, herunder for at sikre tryghed og trivsel på bo- og dagtilbud. Fysisk guidning vil kunne anvendes af hensyn til personen selv for at sikre hans eller hendes tryghed og værdighed eller af hensyn til andre i situationer, hvor personens adfærd er grænseoverskridende eller konfliktskabende, eller i situationer, hvor en beboer på et bo- eller dagtilbud er gået ind i en anden beboers egen bolig, uden at den anden beboer ønsker det.

Baggrund

Aftalepartierne er enige om, at magtanvendelsesreglerne skal gøres tydeligere, end de er i dag. Fysisk guidning af voksne, der er omfattet af målgruppen for servicelovens magtanvendelsesregler, er i dag ureguleret, hvilket skaber usikkerhed hos personalet om, hvor langt personalet må gå inden for lovens rammer. Denne usikkerhed kan føre til, at personalet går for langt i forhold til, hvad der er lovligt. Omvendt kan det også føre til, at personalet undlader at handle af frygt for at overtræde loven, hvilket kan føre til omsorgssvigt over for den pågældende borger.

4) Afværgehjælp (lovforslagets § 1, nr. 10)

Det foreslås, at der etableres hjemmel til, at personalet kortvarigt kan fastholde eller føre en person væk fra en situation, når det er nødvendigt for at afværge væsentlig ødelæggelse af indbo eller andre værdier. Det bemærkes, at det vil være et krav, at der er proportionalitet mellem det pågældende indgreb og værdien af den ting, som er ved at blive ødelagt.

Baggrund

Aftalepartierne er enige om, at der i praksis kan være behov for, at personalet kan gribe akut ind for at afværge, at en borger med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne beskadiger fysiske genstande. I langt de fleste tilfælde vil personalet kunne tale borgeren fra den pågældende handling og på denne måde forhindre den forestående tingsskade, men der vil være situationer, hvor

borgeren i den konkrete situation ikke kan nås med dialog eller andre socialpædagogiske indsatser, og hvor personalet derfor har behov for at kunne gribe ind.

5) Fastholdelse m.v. (lovforslagets § 1, nr. 10 og 25)

Det foreslås, at der etableres hjemmel til, at personalet kan fastholde, tilbageholde eller føre en person tilbage til boligen eller til et andet opholdsrum, når personen udviser en adfærd, der er til fare for den pågældende selv eller andre. I forhold til personer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, som er en konsekvens af en erhvervet og fremadskridende mental svækkelse (f.eks. personer med demens) foreslås det i øvrigt, at der etableres hjemmel til, at personalet kan fastholde, tilbageholde eller føre en person tilbage til boligen eller til et andet opholdsrum, hvis det er nødvendigt for at sikre en eller flere andre personers tryghed, værdighed og sikkerhed. Det foreslås at kunne ske, når personen udviser en adfærd, der er meget grænseoverskridende eller meget konfliktskabende i forhold til de øvrige personer på bo- og dagtilbuddet, eller i situationer, hvor en beboer er gået ind i en anden beboers egen bolig, uden at den anden beboer ønsker det.

Baggrund

Aftalepartierne er enige om, at den gældende sagsgang, hvor kommunalbestyrelsen skal træffe afgørelse, før personalet kan fastholde, tilbageholde eller føre en person tilbage til boligen eller til et andet opholdsrum i situationer, hvor personen gennem sin adfærd er til fare for sig selv eller andre, vurderes uhenigtsmæssig og fører til, at personalet enten anvender magt uden hjemmel eller undlader at handle, hvilket kan føre til omsorgssvigt af en sårbar persongruppe. Personalet skal derfor kunne anvende disse former for magtanvendelse akut, når den pågældende situation ikke kan løses med socialpædagogiske indsatser. Aftalepartierne er enige om, at der ved fastholdelse m.v. skal være forskel på reglerne for personer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, som er en konsekvens af en erhvervet og fremadskridende mental svækkelse (f.eks. personer med demens), og personer, hvor funktionsnedsættelsen ikke er en konsekvens af en erhvervet og fremadskridende mental svækkelse (f.eks. personer med udviklingshæmning). Således skal der i forhold til førstnævnte persongruppe være mulighed for, at personalet kan fastholde, tilbageholde eller føre en person tilbage til boligen eller til et andet opholdsrum ved meget grænseoverskridende eller meget konfliktskabende adfærd.

6) Låsning og sikring af yderdøre og vinduer (lovforslagets § 1, nr. 15)

Det foreslås, at der etableres hjemmel til, at kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om at låse eller på anden vis sikre yderdøre eller vinduer til en beboers egen bolig på botilbud i en afgrænset periode, når der er risiko for, at beboeren vil forlade sin bolig og derved udsætte sig selv eller andre for fare. Der vil altid skulle være mindst én uaflåst dør i beboerens bolig.

Baggrund

I begyndelsen af 2018 kørte der en række sager, der viste, at den gældende retstilstand, hvor låsning/sikring af døre og vinduer ikke er tilladt, kan føre til farlige situationer, idet mennesker med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne ofte er ude af stand til at overskue konsekvenserne af deres egne handlinger. Således kan det f.eks. være svært for en person med udviklingshæmning at forudse, at de kan komme til skade, hvis de løber ud på en vej fyldt med biler. Ligeledes vil disse borgere ofte være ude af stand til at give et samtykke til aflåsning eller anden sikring af yderdøre eller vinduer til personens egen bolig i botilbuddet.

7) Tryghedsskabende velfærdsteknologi (lovforslagets § 1, nr. 15 og 25)

Det foreslås, at terminologien "alarm- og pejlesystemer" ændres til "tryghedsskabende velfærdsteknologi", hvilket gør bestemmelsen bredere og tidsløs i forhold til den teknologiske udvikling. Det foreslås også, at der nedsættes et råd, som skal komme med indstilling til, hvilke former for tryghedsskabende

velfærdsteknologi der skal kunne anvendes efter servicelovens magtanvendelsesregler.

Baggrund

Aftalepartierne er enige om, at de gældende regler om brug af alarm- og pejlesystemer skal gøres klarere, mere smidige og tilstrækkeligt rummelige i forhold til at sikre, at også fremtidige relevante tryghedsskabende teknologier kan indeholdes. Således opleves de gældende regler at være utidssvarende og utilstrækkelige i forhold til det, der er behov for i praksis. Aftalepartierne er også enige om, at der skal nedsættes et råd for at sikre, at reglerne følger med den teknologiske udvikling, for at sikre, at teknologierne er egnede til at understøtte borgerens tryghed, omsorg, værdighed, sikkerhed, bevægelsesfrihed og selvbestemmelse, samt for at sikre, at det bliver klart, hvilke teknologiske løsninger der må anvendes. Formålet med at nedsætte rådet er derudover at sikre en vis central kontrol med hvilke teknologiske løsninger, der kan anvendes, med henblik på at sikre borgernes retssikkerhed.

8) Kortvarig fastholdelse i personlige hygiejnesituationer (lovforslagets § 1, nr. 25)

Det foreslås, at der etableres hjemmel til, at personalet kortvarigt kan fastholde en person i personlige hygiejnesituationer, når dette er nødvendigt for at sikre personens omsorg, sikkerhed eller værdighed. I forhold til personer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, som ikke er en konsekvens af en erhvervet og fremadskridende mental svækkelse (f.eks. personer med udviklingshæmning), vil gentagen fastholdelse forudsætte en afgørelse af kommunalbestyrelsen.

Baggrund

Aftalepartierne er enige om, at de gældende regler gør det meget vanskeligt for personalet i praksis at sikre omsorgen for borgerne i personlige hygiejnesituationer. Særligt kravet om forudgående afgørelse fra kommunalbestyrelsen gør det svært for personalet at varetage omsorgspligten over for den enkelte borger. Det vurderes derfor, at der bør etableres adgang til, at personalet kortvarigt kan fastholde uden forudgående afgørelse fra kommunalbestyrelsen. Aftalepartierne er dog enige om, at der på dette punkt skal være forskel på reglerne for personer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, som er en konsekvens af en erhvervet og fremadskridende mental svækkelse (f.eks. personer med demens), og personer, hvor funktionsnedsættelsen ikke er en konsekvens af en erhvervet og fremadskridende mental svækkelse (f.eks. personer med udviklingshæmning). Således vil gentagen fastholdelse over for sidstnævnte persongruppe forudsætte en afgørelse af kommunalbestyrelsen.

9) Registrering og indberetning (lovforslagets § 1, nr. 24)

Det foreslås, at det tydeliggøres i serviceloven, at alt magtanvendelse efter de gældende og foreslåede bestemmelser i kapitel 24 samt de foreslåede bestemmelser i kapitel 24 a og kapitel 24 b skal registreres af det personale, som har foretaget indgrebet, og at indgrebet skal indberettes til personalelederen, som skal sørge for, at alle indberetninger bliver sendt videre til kommunalbestyrelsen og tilsynet. Det foreslås i den forbindelse også, at det tydeliggøres i serviceloven, at personalelederen jævnligt skal orientere borgerens pårørende, fremtidsfuldmægtige, værge eller anden repræsentant om hvilke indgreb, der er foretaget over for borgeren.

Baggrund

Aftalepartierne er enige om, at magtanvendelsesreglerne skal gøres tydeligere, end de er i dag, og at alle indgreb, der karakteriseres som magtanvendelse, ligesom i dag skal registreres og indberettes til kommunalbestyrelsen og tilsynet.

10) Klageadgang (lovforslagets § 1, nr. 22)

Det foreslås, at det tydeliggøres i serviceloven, at klager over indgreb foretaget af personalet uden forudgående afgørelse fra kommunalbestyrelsen kan indbringes for kommunalbestyrelsen af den person, som foranstaltningen vedrører.

Det foreslås endvidere, at klager over kommunalbestyrelsens afgørelser efter magtanvendelsesreglerne skal kunne indbringes for Ankestyrelsen af den person, som afgørelsen vedrører.

Baggrund

Aftalepartierne er enige om, at magtanvendelsesreglerne skal gøres tydeligere, end de er i dag, og at alle foranstaltninger efter magtanvendelsesreglerne skal kunne påklages til myndighederne.

11) Målbretning af botilbud til unge (lovforslagets § 1, nr. 1, og § 4)

Det foreslås, at give kommunerne mulighed for at visitere eller anwise unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, som har behov for et botilbud eller plejebolig, til tilbud, der er målrettet unge. Det foreslås desuden at betinge ophold på et længerevarende botilbud eller i en plejebolig målrettet unge af, at borgeren fraflytter, inden borgeren fylder 35 år.

Baggrund

Aftalepartierne er enige om, at man som ung skal have mulighed for at leve et ungdomsliv, også når man har behov for at bo på botilbud pga. nedsat psykisk eller fysisk funktionsevne.

12) Kommunal dækning af skader forvoldt af lejere i almene boliger (lovforslagets § 4)

Det foreslås, at kommuner affholder udgifter til istandsættelsesarbejde i almene plejeboliger, når skader er forvoldt af lejere med en psykisk eller fysisk funktionsnedsættelse eller særlige sociale problemer, der hindrer, at den pågældende kan leve op til pligten til at behandle det lejede forsvarligt. Forslaget vil kun omfatte lejere, der bor i et tilbud, der er omfattet af socialtilsynet. Der er således tale om en begrænset målgruppe.

Baggrund

Aftalepartierne er enige om, at det er u hensigtsmæssigt, at kommunerne i dag ikke har mulighed for at dække udgifter til istandsættelsesarbejde i almene plejeboliger, når skader er forvoldt af en lejer med en psykisk eller fysisk funktionsnedsættelse eller særlige sociale problemer.